

**УСУЛҲОИ МУОСИРИ
ТАЪЛИМИИ ТЕХНОЛОГИЯИ
ИТТИЛООТӢ ДАР РАВАНДИ
ТАЪЛИМИ ОМЕХТА**

Норбобоев Маъруфҷон Олимович, сармуаллими кафедраи умумидонишигоҳи информатикаи МДТ “ДДХ ба номи акад. Б. Гафуров”; **Исмоилова Маърифат Иномовна**, омӯзгори фанни технологияи иттилоотии МТУҒ “Мактаби Ирфон” (Тоҷикистон, Хучанд)

**СОВРЕМЕННЫЕ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ
МЕТОДЫ
ИНФОРМАЦИОННЫХ
ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕССЕ
СМЕШАННОГО ОБУЧЕНИЯ**

Норбобоев Маъруфҷон Олимович, старший преподаватель кафедры общеуниверситетской информатики ГОУ “ХГУ им. акад. Б. Гафурова”; **Исмоилова Маришат Иномовна** преподаватель информационных технологий негосударственная общеобразовательная школа “Школа Ирфон” (Таджикистон, Худжанд)

**MODERN
AND EDUCATIONAL
METHODS OF INFORMATION
TECHNOLOGIES IN THE
PROCESS OF MIXED
EDUCATION**

Norboboev Marufjon Olimovich, lecturer of the department of informatics under the SEI “KhSU named after acad. B. Gafurov” E-mail: m_maruf@mail.ru; **Ismoilova Marifat Inomovna** teacher of informational technology non-state general education school “School Irfon” (Tajikistan, Khujand)

Вожаҳои калидӣ: таълими омехта, консепсия, равиш, технологияи иттилоотӣ, таълим, дарс, вазифа, низомнома, рисола, меъёрҳои баҳогузорӣ, салоҳият, методика

Дар мақола нерӯ ва имкониятҳои технологияи иттилоотӣ таълими омехта ҳамчун васоити дидактикии татбиқи гузариш аз модели анъанавии таълим ба модели ҳамгироӣ бо ҷалби муҳити электронӣ ва захираҳои мавриди таҳлил қарор дода шудааст. Моделҳои мазкури омӯзиши таълим баррасӣ гардида, роҳҳои мутобикгардонии онҳо ба вазъи низоми таҳсилоти баррасӣ мешаванд. Мушкилоте, ки ба ҳамгироии муассир ва босуръати муҳитҳои таълимии электронӣ халал мерасонанд, муайян гардида, барои ҳалли онҳо як қатор ташаббусҳои стратегӣ пешниҳод шудаанд.

Ключевые слова: Смешанное обучение, концепция, подход, информационные технологии, обучение, урок, задание, регламентация, тезис, критерии оценивания, компетенция, методика

В статье анализируется потенциал и возможности информационных технологий смешанного обучения как дидактического средства реализации перехода с традиционной модели обучения на интегрированную с привлечением электронных средств и ресурсов. Рассматриваются существующие модели смешанного обучения, обсуждаются способы их адаптации к условиям системы образования. Выявляются проблемы, препятствующие эффективной и быстрой интеграции электронной образовательной среды, предлагаются некоторые стратегические инициативы по их решению.

Key words: mixed education, concept, approach, information technology, training, lesson, task, regulation, thesis, assessment criteria, competence, methodology

The article dwells on the potential and possibilities of information technologies for mixed education as a didactic means of implementation the transition from the traditional model of education to an integrated one with the involvement of electronic environments and resources. The existing models of mixed education are considered, ways of their adaptation to the conditions of the education system are discussed. The problems that hinder the effective and rapid integration of electronic educational environments are identified, and some strategic initiatives are proposed to solve them.

Муҳталифии равишҳои муосири ташкили низоми маориф доир ба вижаҳои рушди ҷомеаи муосири иттилоотӣ, ки дар он як намуди нави рушди иҷтимоӣ ба назар мерасад, зарурати омӯхтани тамоми ҳаёт, бештар тағйирёбии такрорӣ низоми маорифро муайян мекунад ва қисман ба даст овардан ва такмил додани донишхое, ки барои рушди касбӣ, шахсият ва умуман ҷомеа мусоидат менамояд аҳамияти калон доранд. Зарурати пайдарпай такмил додани салоҳият, қобилият ва маҳорат мутобики талаботи муосири касбӣ боиси бознигарии технологияҳои мавҷудаи таълим ва ба вучуд омадани усулҳои нави бештар оқилона ва

мутафовини ҳамкорӣ дар низоми таҳсилоти олий гардид. Яке аз чунин технологияҳо низоми "таълими омехта" ё blended learning ба шумор меравад.

Таълими омехта ин як равиши таълиме ба ҳисоб меравад, ки таълим таҳти роҳбарии омӯзгор (рӯ ба рӯ) бо таълими барҳат (онлайн) ва бо назардошти унсурҳои худназораткунии хонандагон, вақт, макон ва равиши таълим, ҳамчунин ҳамгироии таҷрибаи таълим бо омӯзгор ва барҳат (онлайн) сурат мегирад. Раванди омӯзиши омехта як пайдарпайии марҳилаҳои омӯзиши анъанавӣ ва электронӣ мебошад, ки бо мурури замон иваз мегардад.

Воқеан консепсияи таълими омехта аллакай солҳои 60-уми асри XX мавҷуд дошт, аммо истилоҳи он аввалин маротиба соли 1999 дар матбуот-релизи амрикоӣ Interactive Learning Center пешниҳод гардидааст. Дар маводи медиавӣ омадааст: ...Мо таъмини барномавино барои таълим тавассути Интернет бо истифода гардидани методологияи махсуси Blended Learning муаррифӣ намудан оғоз менамоем.

Шарҳи истилоҳ бештар тафовут дошт, то даме ки соли 2006 китоби ҳаммуаллифон Бонк ва Грэм рӯи ҷопро надида буд, ки аниқ кардаанд, ки таълими омехта таълими микс “рӯ ба рӯ” ва тавассути компютер дар назар дошта мешавад.

Татбиқи таълими омехта ҳифзати сохтори принципҳои умумии раванди таълими анъанавӣ бо истифодаи унсурҳои таълими электронӣ (иттилооти электронӣ ва сарчашмаҳои таълим, технологияи иттилоотӣ ва телекоммуникатсионӣ) пешниҳод менамояд. Аз ин рӯ, раванди таркиби технологӣ метавонад дар зинаи курси алоҳида, предмет, ҳамчунин дар зинаи барномаҳои таълимӣ қомилан ба миён ояд. Е. В. Андропова и Е. В. Олимон Е. В. Андропова и Е. В. Кондакова таълими омехтара ҳамчун технология, муттаҳидкунандаи усули таълими рӯ ба рӯ ва ҳамаи намудҳои усулҳо ва сарчашмаҳои таҳсилоти фосолави мавриди омӯзиш қарор дорад. Бино ба ақидаи Ю. И. Капустина “таълими омехта мафҳуми самти мақсаднок, муташаккил, раванди интерактивии муштаракӣ таълим, илова бар ин раванди таълим, инварианти оид ба байниҳамдигарии таълим дар фазову вақт фаҳмида мешавад. Дар ҳар як равиш се ҷузъи асосии модели таълими омехта дар муассисаҳои таҳсилоти умумии миёнаро тасниф кардан мумкин аст:

- худомӯзӣ;
- ҳамкориҳои инфиродии омӯзгорон ва хонандагон;
- ҳамкориҳои интерактивии омӯзгорон ва хонандагон.

Хусусияти технологияи таълими омехтара ба таври зерин тасниф кардан мумкин аст:

1. Тағйири акцент доир ба муносибати муштаракӣ омӯзгор ва хонанда. Омӯзгор дар модели таълими омехта нақши мураббӣ (тютор), ёрдамчи хонандагон ҳангоми интиҳоби таълими инфиродии траектория, консултант доир ба омӯзиши фанни таълимиро иҷро мекунад. Ба ҷои қорқарди маводҳои таълимӣ омӯзгор ба нақши ташкилотчи раванди таълим мегузарад.

2. Афзалияти фаъолияти мустақилонаи хонандагон. Асоси раванди таълим ҳангоми таълими омехта аз қори мустақилонаи мақсаднок, интенсифӣ ва назоратӣ иборат мебошад. Хонанда метавонад дар ҷойи ба худаш қулай аз рӯи нақшаи инфиродӣ бо назардошти маҷмӯан истифодабарии васоити махсуси таълим ва шароити мувофиқи робитаи байни муаллим ва фан таҳсил намояд. Аз ин рӯ, таълим ба хонанда нигаронида шудааст, ки ин ба омӯхтан мусоидат менамояд. Таълими омехта ба қорқарди маҳорати худомӯзӣ ва дарёфти иттилоот (зарурияти мустақилона омӯхтани мавод ба рушди муносибати масъулиятнок оид ба таълим, худдалеловарӣ, ба нақша даровардани вақт, фаъолияти шахсӣ доир ба кашфи иттилооти шавқоварро инкишоф медиҳад) боис мегардад.

3. Ташкили дастгирии инфиродии фаъолияти таълимии ҳар як хонанда бо омӯзгор-мавзӯ чун ҳангоми фаъолияти синфӣ ва ҳамчунин тавассути алоқаи шабакавӣ, тавассути ба даст овардани робитаи баръакс аз муаллимон ба роҳ монда мешавад. Ин барои татбиқи муносибати инфиродӣ ба ҳар як хонанда мусоидат хоҳад намуд.

4. Истифодаи вусъатбахши ташкили фаъолияти таълими гурӯҳӣ, аз ҷумла қори муштарак оид ба лоиҳаҳо, муҳокимаҳо, семинарҳо, ки дар шакли конферонсиҳои электронӣ, форумҳо, синхронӣ ва асинхронӣ дар вақташ ташкил карда мешаванд. Дар заминаи таълими омехта қори гурӯҳӣ хеле бештар мешавад - он ба ҳавасмандии рушди малақаҳои муоширати онлайн мусоидат мекунад.

5. Мутобиқати траекторияи таълимӣ. Таълими омехта мутобиқати барномаро дар назар дорад.

6. Истифодаи контенти таълимӣ ва методӣ, ки имкон медиҳад, ки маводи заруриро дар вақти дилхоҳ онлайн тамошо кунед; тағирёбии рейтингҳои худро дар маҷаллаи электронӣ пайгирӣ намоед; аз тестикунонӣ гузаред; дониши худро доир ба мавзӯ санҷед; бо истифода аз дарсҳои аудиоӣ ё видеоӣ, муаррифӣ ва ғайра бо сарчашмаҳои иловагӣ, ки ба мавзӯҳои баррасӣшуда мувофиқанд, шинос шавед.

Яке аз афзалиятҳои асосии таълими омехта, дар муқоиса бо барномаҳои таълимии анъанавӣ, қобилияти донишҷӯён ҳамчун иштирокчиёни фаъол дар раванди таълим, мустақилона интиҳоб кардани самтҳои ҷолибтарини фанҳои таълимӣ ва кор дар лоиҳаҳои инфиродӣ ва гурӯҳӣ ба ҳисоб меравад. Ҳар як донишҷӯ барои худ маводеро интиҳоб мекунад, ки ба қобилият ва дониши ҷорӣ ӯ дар соҳаи муайян мувофиқ бошад. Мушкилии маводи таълимӣ ва суръати кор дар он имконпазир мегардад.

Ворид шудан ба раванди таълимии омӯзиши омехта инчунин ба як қатор ҳалли мушкилот имкон медиҳад:

барои омӯзгорон:

- такмили ихтисоси кадрҳои педагогӣ;
- баланд бардоштани самаранокии фаъолияти омӯзгорӣ бо мақсади ба даст овардани натиҷаҳои нави таълимӣ;
- ба роҳ мондани навҳои нави назорат ва муошират дар раванди педагогӣ;
- қобилияти ташкили кори босифат бо донишҷӯёни ҳавасманд;
- тағйир додани услуби муаллим: гузаштан аз транслятсияи дониш ба муоширати интерактивӣ бо хонанда, ки ба ташаккули дониши худӣ хонандагон мусоидат мекунад;

барои ташкили раванди таълим:

- имконияти сарфаи маблағ аз ҳисоби баланд бардоштани дараҷаи самараи фаъолияти педагогӣ;
- ҳалли масъалаҳои норасоии кадрҳои педагогӣ;
- пурзӯр намудани кори тарбиявӣ бо мақсади сарфаи вақт барои иҷрои дигар эҳтиёҷоти тарбиявӣ ва маърифатӣ

Зикр кардан бамаврид аст, ки шумораи бештари омӯзгорон истифодаи имкониятҳои технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ дар раванди таълимро дар машғулият худ арзадоранд: аксар вақт ин маҷмӯи курсҳои фосолаӣ бо системаи синфҳои ташкили раванди таълим, эҷодӣ ва нигоҳдории блогҳо, лоиҳаҳои муштараки онлайн таҳрир карда мешаванд.

Бешак, истифодаи таълими омехта ба донишҷӯён имкониятҳои навро барои гирифтани дониши чуқур дар соҳаҳои мавриди тавачҷӯҳои онҳо фароҳам меорад, ки ҳавасмандии маърифатии онҳоро хеле рушд мекунад.

Таълими омехта барои таъмин намудани таълими босифат бо дарназардошти хусусиятҳои инфиродии донишҷӯ ва ба роҳ мондани траекторияи таълимӣ барои ҳар як шахс муҳити хеле мусоид фароҳам меорад.

Вазифаи муҳими омӯзгоре, ки дар таҷрибаи таълими омехта ширкат меварзад, новобаста аз он ки он дар кадом шакл гузаронида мешавад, ташкили раванд маҳсуб меёбад. Аз ин рӯ, роҳҳои гуногуни ташкилӣ ва техникаи метавонанд мавриди истифода қарор дода шаванд: машғулият дар синфи компютерӣ, "1 донишҷӯ: 1 компютер", BYOD, "дарси фосолаӣ", "дарси берун аз синфӣ", лоиҳаи таълимӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ дар компютери хонагӣ. Барои таъмини чунин фаъолиятҳои таълимӣ ба шумо муҳити созгор ва беҳатари таълимии электронӣ бо маҷмӯи асосии функсияҳо лозим аст, ки қобилияти сохтори маводи таълимӣ, ташкили навигатсионӣ дар муҳити атроф (дар сайт), шароити ҷойгиркунии истинодҳо дар сарчашмаҳо, осонии мубодила / таҳрир, пайгирии маълумот дар бораи иттилооти донишҷӯ дар сайт ва пешниҳоди фикру мулоҳизаҳо аз ҷониби омӯзгор ба роҳ монда шаванд.

Масъала оид ба зарурияти ташкил намудани онлайн-воситаро дар таълими омехта мавриди омӯзиш қарор медиҳем. То ҳол барои омӯзгор беш аз як дастури амалӣ як истиораи зебо боқӣ мемонад: бо маҷмӯи асбобҳои анъанавӣ дар анъанаҳои синфӣ ҳалли мушкилоти мавриди назар хеле душвор аст. Воситаҳои нав ва дигар роҳҳои ташкили фаъолияти тарбиявӣ зарур аст. Агар ба сифати зервазифаҳо зарурияти оростани траекторияи таълими инфиродӣ барои ҳар як хонанда нигоҳ дошта шаванд, мушкилоти иловагӣ аз он иборат аст, ки "фардиат" ин ҷо бо шакли инфиродии кори омӯзгорон бо хонандагон ё ки бо супориши маҳсус барои ҳар як хонанда рост намеояд. Ин як навъ парадокс мебошад: барои фардикунонии траекторияи

таълим, шумо бояд раванди таълимиро бештар ичтимой, яъне коллективи воқеи кунед. Дар чорчубаи маъмулӣ омӯзгор дар шунавонидани донишҳои умумӣ ва миёна хуб аст, аммо оё дар ташкили азхудкунии дониш аз тарафи талаба, азхуд намудани "донишҳои шахсӣ" ва тавлиди дониши нав яқхела аст? Аз ин рӯ, бо истифода аз имконоти пешрафтаи муҳити муосири иттилоотӣ ва абзорҳои муосири иртибот ва ҳамкорӣ метавон роҳҳои нави ҳалли ин мушкилотро пайдо намуд.

Омодагӣ ба машғулиятҳо дар шароити интернетӣ дастрас яке аз вазифаҳои мубрами рӯзмарраи омӯзгор махсуб меёбад, ки қисми зиёди вақти фаъолиятро мегирад. Дар кучо ва ҷи гуна истинодҳои муфидро ҷамъоварӣ кардан мумкин аст, маводхоро барои дарс дар кучо нигоҳ доштан, онҳоро ҷи гуна феҳрист кардан, ҷи гуна онҳоро нав кардан, ҷи гуна паймоиш ва ҷустуҷӯ кардан, то баъдтар барои дарёфти папкаҳои шахсӣ ва коллективӣ худ сарсон нагрдӣ? Ва боз бисёр саволҳои ба ин монандро метавон дод, ки ниёзҳои муаллимиро ба як навъ муҳити корӣ тавсиф мекунад, ки барои ҷамъоварӣ ва сохтори мундариҷа мусоидат менамояд.

Контенти омӯзиши таълимӣ омехта – муҳтавои курсҳои таълимии электронӣ/модулҳо, маводи таълимӣ, ки дар муҳити таълим дар шакли файлҳои форматҳои гуногун (матн, тасвирҳо, видеоҳо, файлҳои медиавӣ ва ғ.) ё дар шакли истинод ҷойгир гардидааст. Контенти таълимӣ барои коркарди мустақилона (инфироӣ ё гурӯҳӣ) барои донишҷӯён пешбинӣ шудааст, аз ин рӯ, дар баробари объектҳои таълимии рақамӣ, инчунин метавонад тавзеҳот, дастурҳо, маводи маълумотӣ, нақшаи кор ва баҳоидиҳӣ, санҷишҳои худшиносӣ, варақаҳои фикру мулоҳиза ва ғ. қарор дошта бошад.

Ин бояд маводи аз ҷониби омӯзгор таҳияшуда ва сохтори хуб дошта бошад, эҳтимол бо шарҳҳо, тавзеҳҳо, замимаҳо ва истинодҳо аз сарчашмаҳои гуногун сурат гирад. Гузашта аз ин, ҷунин талабот на танҳо ба файлҳои матнӣ татбиқ карда мешавад.

Масалан, ҳоло имкон дорад, ки ба порчаҳои алоҳидаи маводи видеоӣ диққат дод, ба он якҷанд тезисҳо, саволҳои интихобӣ ё тавсияҳо барои омӯзиши минбаъдаи мавзӯи илова карда шавад. Ҳамаи ин ба шарофати хидматҳо ва барномаҳои муосир имконпазир мебошад.

Маводҳои, ки контенти таълимиро тартиб медиҳад, метавонанд ҷун мутахассис ва санҷишгар, ва ҳамчунин ҳуди омӯзгор коркард гарданд.

Барои ташкил намудани контент хонандагон ҳам бо ташкил намудани рақамҳои нави объектҳои таълим ва ҷобачокунии онҳо ба муҳити таълими виртуалӣ сахм мегузоранд. Сифати контентро метавонем бо меъёрҳои гуногун, аммо басо универсалӣ - ба кор омадан барои муваффақияти мақсадҳои муайян супориш дод. Вазифаи муаллим ин ба шабака интихоб намудан ва ба тартиб дароварданро омӯхтан аст ва ҳамчунин барои худаш контенти хуби таълимиро ташкил намудан аст.

Барои ҳалли масъалаҳои дар пеш гузошташуда оид ба маводи фанӣ ба хонанда зарур аст, ки фарқи муҳим будан ва муҳим набудани иттилоотро донанд. Дар вазъияти мазкур нақши муаллим аз иборат аст, ки хонандагонро барои яққоя кардани маълумотномаи зарурӣ аз шаклҳои гуногуни пешниҳодгардида бо назардошти контексти фанӣ супоришӣ омӯзонад.

Ташкили раванди таълим дар муносибати мантиқӣ фаъолият пешниҳод мегардад, ки принципҳои банақшагири иваз гардад. Он метавонад басо комил бошад, ки барои хонандагон дар доираи мавзӯ бо самт ва суръати хеш шароит фароҳам оваранд. Қасе мавзӯро ҷукур, қаси дигар дар асоси база, ки барои ҳар як нафар зарурият дорад меомӯзад. Ва ҳар бор бо ба нақшагирии мавзӯи нав муаллим ба худ савол медиҳад: хонандагон ҷиро иҷро карда метавонанд ва ҷиро баъд аз омӯзиши мавзӯи мазкур медонанд?

Натиҷаҳои банақшагири дар таълими омехта "аз интиҳо", аз он ҳулосаҳо оғоз меёбад, ки бояд дар хонандагон дар охири омӯхтани мавзӯи ташаккул ёбад.

Ин аз принципҳои банақшагирии маъмулӣ тафовут дорад, ҳамон вақте ки муаллим муайян мекунад, ки он бояд дар дарс ҷи амалеро ба сомон расонад. Мақсади таълимиро ба миён гузошта, муаллим онро ҷунон ба шакл медарорад, ки мақсади муваффақияти хонандаро санҷидан мумкин аст. Муҳим он аст, ки мақсад аз санҷидан иборат аст.

Сипас усулҳои баҳоидиҳии муваффақияти хонандагон бояд ба нақша гирифта шавад. Барои ин омӯзгор бояд ба савол ҷавоб диҳад: "Ҷи тавре ки ман фаҳмидам, ҷиро шогирдони ман фаҳмиданд ва ҷи кор карданро омӯхтанд?"

Баҳогузори дар таълими омехта аз ду марҳила иборат аст: баҳогузори шаклӣ ва баҳогузори сохторӣ, - ва аз ду усулҳои гуногун сохта шудааст.

Дар рафти омӯзиши мавзӯ бештар баҳогузори шаклӣ, дақиқ кардани ҳаракати хонандагон истифода мешавад ва танҳо дар охири омӯзиши мавзӯ, бахш, қисм баҳогузори сохторӣ истифода мешавад, ки барои санҷидани мувафакқияти мақсадноки дар пешгузошташуда мусоидат менамояд.

Аз ин рӯ, ҳангоми банақшагирии қисмати мавзӯӣ омӯзгор дарҳол андеша мекунад, ки чӣ тавр бояд баҳогузори сохториро ба роҳ мемонад. Баҳогузори сохторӣ барои муқаррар кардани натиҷаҳои мувафакқияти қорҳои басомонрасида, масалан қисмати мавзӯӣ мусоидат менамояд. Он хусусиятҳои кӯдакро мавриди омӯзиш қарор намедихад ва ба мувафакқияти мақсадноки таълим баҳои объективӣ медиҳад.

Вале ҳангоми ташкили дарс муаллим принципҳои баҳогузори шаклиро ба нақша мегирад. Баҳогузори шаклӣ рушди хонандагонро дар раванди омӯзиши маводҳои нав ва пурра кардани он мусоидат мекунад ва дастгирӣ менамояд. Масъалаи баҳогузори шаклӣ барои хонандагон робитаи аксуламалро оид ба сифати пешравӣ ва рушди онҳо равона месозад. Ин ҷо хонандаро танҳо бо ҳуди онҳо муқоиса кардан мумкин аст ва сифати кӯшиш ва динамикаи рушдро баҳогузори намуд. Зарурияти гузаронидани баҳогузори шаклӣ дар қайд нашоҷад, истифодаи чадвали дигарро ба роҳ монд, ки барои хонандагон робитаи баръаксро медиҳад, барои он ки чӣ тавр доир ба омӯзиши маводи омӯзишӣ ба пеш мераванд. Ба таври воқеӣ ин ҷо сухан дар бораи истифодаи меъёри баҳогузори дар таълими омехта ва умуман дар муносибати низому фаъолият меравад, барои он ки танҳо баҳогузори меъёрӣ мақсади ба миёнгузоштаро алоқаманд менамояд ва рушди онҳоро мавриди санҷиш қарор медиҳад.

Чӣ тавр нақшаи таъсиррасонири мавриди қорбурд қарор додан ва кадом супоришҳоро барои тадрис интихоб намудан беҳтар аст?

Нақшаи таъсиррасонӣ ин муайян намудани навъи фаъолияти таълим, ки омӯзгор дар машғулият истифода мекунад. Баҳри интихоб намудани навъи фаъолияти таълим барои машғулият муаллим бояд дарк намояд, ки кадоме аз онҳо барои пешравии мақсадноки дар пеш гузоштаи хонандагон мусоидат менамояд. Ба ғайр аз ин, супоришоти таълимиро бояд интихоб намуд, ки дар охири омӯзиши мавзӯ барои баҳогузори сохторӣ истифода мегардад.

Супориши навъи репродуктивӣ барои баҳогузори маҳорати атфол мусоидат наменамояд: онҳо истифодаи ба даст овардани иттилоот, аз ҷумла таҷдиди омӯзиши алгоритмҳоро барои хонандагон пешниҳод менамояд, яъне муаллим танҳо ба фаҳмиши хонанда баҳогузори мекунад.

Супориши навъи самаранок барои кадоме аз навъҳои фаъолиятро омӯхтани кӯдак баҳо медиҳад.

Масалан, агар масъаларо то шиносӣ бо маводи нав ба миён гузорем, ҳангоми тамошои видеои таълимӣ ё хондани матн хонанда барои ҷустуҷӯи ҷавобҳо доир ба масъалаи супоришот инчӣ менамояд. Барои муайян кардани баҳодихӣ дар аксари фанҳо истифодаи вазифаҳои як намуди истехсолӣ бамаврид аст, зеро маҳз онҳо имкон медиҳанд, ки ноил шудан ба ҳадафҳои таълимӣ баҳо дода шаванд. Ба ин супоришҳо навиштани эссе, таҳияи бозӣ, мусоҳиба, резюме, тарҷумаи ҳол, таблиғ, баррасиҳо, гузаронидани тадқиқот, таҳрири видео, сохтани мултфильм, сабти фонограммаҳо, эҷоди барномаҳои радио ё телевизион, муаррифии чандрасонаӣ, ташкили намоишгоҳ, чорабиниҳои иҷтимоӣ ва ғайра дохил мешаванд.

Ҳангоми интихоби супоришҳо омӯзгор бояд инҳоро таҳлил кунад:

- Рафтори донишҷӯ ҳангоми иҷрои супориш. Оё вай супоришро иҷро карда метавонад, вай бояд чӣ тавр рафтор кунад ва чӣ бояд кунад?
- Дониши фанӣ. Оё дар хонандагон дониши фанӣ барои иҷро кардани супориши мазкур басанда аст, кадоме аз донишҳо барои иҷро кардани он зарурият дорад, кадоме аз донишҳои навтарин талаб карда мешавад?
- Мӯҳтавои метафанӣ. Кадоме аз таъсири универсалии таълимӣ (ТУТ) барои иҷрои супоришоти мавриди назар заруранд ва барои иҷрои кадоме аз ТУТ супориши мазкурро рушд медиҳад?

Таълими омехта зинаи баланди таълими инфиродиро аз ҳисоби супоришҳои вариативӣ дар курсҳои электронӣ ва шароити гузариши онҳоро дар суръати инфиродӣ зоҳир мекунад. Ҳамин тариқ, таълими омехта шароити муносибро барои татбиқи неруи инфиродии муҳассилин пешниҳод менамояд.

Ташкили раванди таълим дар асоси истифода намудани технологияи таълими омехта барои таъмин намудани иҷрои супоришҳои басо босифат ва бонизом мусоидат менамояд ва барои

мустикалона азхуд намудани донишҳои нав, маҳорат, яъне малакаи хондан шароит фароҳам меоварад.

Машваратҳои умумӣ доир ба ҷӣ тавр таълими омехтара самарабахш ба роҳ монданро ташкил менамоем.

1. Таълими омехта бояд мувофиқи мақсад ба роҳ монда шавад. Барномаи таълими омехта бояд бо назардошти мулоҳизаи архитекторӣ бо гузариши пайдарпай байни намудҳои гуногун ва навъи фаъолияти таълимӣ бошад.

2. Дар асоси коркарди таълими омехта бояд муносибати тартиб: мақсади таълим, аудорияи мақсаднок, талабот ба таълим, чадвал, технология, таълими архитектура нуҳуфта бошад.

3. Системаи назорати азхуд намудани дониш, ба даст овардани маҳорату малака зарур аст.

4. Ташкил намудани таҳлили талабот дар таълими аудорияи мақсаднок, базаи маҳорат ва малака, таҷриба, бартарии услуби таълим.

5. Интихоби яке аз ҳадафҳои маъмулии барномаҳои таълимии омехта: фаро гирифтани шумораи бештари донишҷӯён, баланд бардоштани самаранокии истифодаи амалии донишҳои гирифташуда.

6. Таносуби мувофиқи навъ ва намудҳои фаъолияти таълимӣ.

7. Сохтани траекторияҳо ва сценарияҳои омӯзишӣ барои гурӯҳҳои гуногуни донишҷӯён.

8. Тартиб додани ҳуҷҷатҳо, аз ҷумла: ҳадафҳои асосии омӯзиш; иерархияи натиҷаҳои зарурии таълим; тасвири тамоми усулҳои таълими истифодашаванда; мӯҳлат барои ҳар як ҷузъи таълими омехта.

Илова бар ин, бояд дар хотир дошт, ки таълими омехта танзими қатъии фаъолиятҳоро талаб мекунад.

Дастурро ба хонандагон равшан баён кунед.

- Дастрасии мунтазам ба он барои баррасӣ ва ёдраскуниро таъмин кунед.
- То ҳадди имкон бо хонандагон робитаи онлайнро таъмин намоед.
- Ба донишҷӯён имконият фароҳам оред, ки бо шумо ҳамкориҳои зич дошта бошанд.
- Хонандагонро ба истифодаи усулҳои фаъоли таълим ҳавасманд кунед, ки онҳо мустикалона кор карданро омӯзанд.
- Васоит барои фикру мулоҳизаҳои саривақтӣ барои мониторинги фаъолияти хонандагонро таъмин кунед
- Оид ба вақти муносиб барои хонандагон барои ҳалли масъалаҳои таълимӣ фикр кунед.
- Стандартҳои дақиқ барои муҳити таълим барои хонандагони фосилавино муқаррар кунед.
- Санҷед, ки оё барои ҳар як донишҷӯ шароити қорӣ вучуд дорад. Танҳо дар ин сурат аз онҳо иҷрои вазифаҳои дар пеш гузошташударо талаб кардан мумкин аст.
- Таълими омехтара ба падару модари донишҷӯён фаҳмонед.

Бо дарназардошти ин, таълими омехта ба хонандагон имкон медиҳад, ки самаранок ва бо шавқ омӯзанд.

Ҳамин тавр, таҳия ва татбиқи фаъолонаи низоми таълими омехта дар раванди таълим метавонад яке аз самтҳои асосии ин нақшаи навсозӣ гардад. Муаллихро аз азал офарандаи дарсҳо мегӯянд. Стандарти нав, ки талаботро ба натиҷаҳои таълим муқаррар кардааст, барои идеяҳои нав ва кашфиётҳои нави эҷодӣ замина мегузорад. Аммо агар муаллим донад, ки тарзу усулҳои пештараи кор ба иҷрои талаботи стандарти нав ёрӣ мерасонанд, онҳоро тамоман партофтанд лозим нест. Дар баробари технологияҳои нави педагогӣ татбиқи онҳоро дар муҳити нави таълим пайдо кардан лозим аст.

ПАЙНАВИШТ:

1. Голубева, О.Б. Смешанное обучение в условиях цифровой школы// О.Б.Голубева, О.Ю.Никифорова//Современные проблемы науки и образования - №6.
2. Кондакова, М.Л. Смешанное обучение: ведущие образовательные технологии//М.Л. Кондакова/ [Электронный ресурс].-Режим доступа:htt://vestnikedu.ru
3. Логинова, А. В. Смешанное обучение: преимущества, ограничения и опасения //А.В. Логинова//Молодой ученый.- 2015.- №7.
4. Нечитайлова, Е.В. Переверните класс, или что такое смешанное обучение/Е.В.Нечитайлова //Учительская газета .– 2014.- №46(10543).-18 ноября.
5. Н.В.Андреева.Шаг школы в смешанное обучение / Андреева Н. В., Рождественская Л. В., Ярмахов Б. Б. – Москва, 2016.-282 с.
6. Коляда, Е.П. Развитие логического и алгоритмического мышления учащихся первого класса /Е.П.Коляда// Информатика и образование.- 1995. - № 6.-С.46-49.

7. Коляда, Е.П. Развитие логического и алгоритмического мышления учащихся второго класса /Е.П.Коляда// Информатика и образование, 1996. - № 1.- С. 81 - 87.
- 8.Первин, Ю.А. Зимние вечера. Информатика для начинающих/Ю.А.Первин//Информатика, 2001.- 1(14).-С.78-84

REFERENCES:

1. Golubeva, O.B., Nikiforova O.Yu. Mixed education in a digital school. Journal of Modern Problems of Science and Education. No. 6.
2. Kondakova, ML Mixed education: leading educational technologies [Electronic resource] .- Access mode: [htt: //vestnikedu.ru](http://vestnikedu.ru)
3. Loginova A.V. Mixed education: advantages, limitations and concerns // Young scientist. - 2015. - No. 7.
4. Nechitaylova, E.V. Turn the class over or what is mixed education // Teachers' newspaper №46 (10543).- 2014.-18 November.
5. "Step of school in mixed education " / Andreeva N. V., Rozhdestvenskaya L. V., Yarmakhov B. B. - Moscow, 2016.
6. Kalyada, E.P. Development of logical and algorithmic thinking of primary schoolchildren. Informatics and education, №. 6, 1995.
7. Kolyada, E.P. Development of logical and algorithmic thinking of second-grade schoolchildren. Informatics and education, №. 1, 1996.
8. Pervin, Yu.A. Winter evenings. Computer Science for Beginners. // Informatics, No. 1 - 14/2001.